

تأثیر توسعه گردشگری بر فعالیتهای نوسازی و بهسازی بافت تاریخی (مطالعه موردی: شهر خوی)

دکتر فریدون بابایی اقدام^۱، دکتر رحیم حیدری چیانه^۲، قاسم رحیمی فرد^{۳*}

۱- دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تبریز، fbabaei@tabrizu.ac.ir

۲- دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تبریز، rheydari@tabrizu.ac.ir

۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تبریز، ghasem.rahimifard@gmail.com

چکیده

شهرها و فضاهای شهری در اثر گذشت زمان شرایط و موقعیت‌های اقلیمی، اتفاقات و حوادث گوناگون دست‌خوش فرسودگی در کالبد خود گشته‌اند. توجه به بهسازی و نوسازی بافت‌های تاریخی شهر و به‌طور کلی دخالت در بافت قدیم همواره یکی از مسائل اساسی شهرهای تاریخی و شهرهایی که دارای هویت و روحیه خاص بوده‌اند می‌باشد. اصلی‌ترین هدف و راهبرد اساسی اقدامات مداخله‌ای برای بهسازی و نوسازی بافت تاریخی، بازگرداندن این مجموعه به چرخه زندگی است. از میان شهرهای استان آذربایجان غربی، خوی یکی از شهرهای تاریخی به شمار می‌رود که هنوز عناصر تاریخی شهر اعم از بازار تاریخی، عمارت شهرداری، کاروانسراها و مساجد فراوان و دروازه سنگی شهر در قسمت بافت تاریخی شهر مشاهده می‌شود. ثبت بازار تاریخی خوی، عمارت خوی، مسجد مطلب خان خوی، دروازه سنگی و خانه کبیری و آرامگاه شمس تبریزی و ... در فهرست آثار ملی، شهر خوی را در ردیف شهرهای تاریخی قرار داده است و این امر موجب حضور گردشگران داخلی و حتی خارجی در شهر خوی گردیده است. این پژوهش به منظور بررسی میزان تأثیر جاذبه‌های گردشگری در فعالیتهای نوسازی و بهسازی بافت تاریخی شهر خوی صورت گرفته است. روش این تحقیق توصیفی - تحلیلی است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با وجود جاذبه‌های فراوان گردشگری در شهر خوی هنوز آن‌گونه که انتظار می‌رود این صنعت بر امر بهسازی و نوسازی تأثیرگذار نبوده هرچند نمی‌توان تأثیرات آن را در بهسازی مجموعه‌های بازار و مساجد و کلیساها نادیده گرفت؛ اما با در نظر گرفتن مواردی چون؛ اصل وجود باغشهر و جلوگیری از تخریب بافت، الگوگیری از نمونه‌های جهانی با حفظ ارزش‌های بومی منطقه، اهمیت دادن به نیازهای گردشگری می‌توان آینده‌ای روشن برای توسعه صنعت گردشگری و به تبع آن گسترش فعالیتهای نوسازی و بهسازی پیش‌بینی کرد.

واژه‌های کلیدی: بافت تاریخی، گردشگری شهری، بهسازی، نوسازی، شهر خوی

۱- مقدمه

امروزه، صنعت گردشگری در دنیا یکی از منابع مهم درآمد و درعین‌حال از عوامل مؤثر در تبادلات فرهنگی بین کشورهاست و به‌منزله گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان حائز جایگاه ویژه‌ای است [۱]. سرزمین ایران با توجه به فرهنگ و تاریخ باستانی خود که ریشه در تاریخ کهن‌سال این مرزوبوم دارد و نیز آثار باستانی بسیار زیادی که در جای‌جای این کشور دیده می‌شود، در ردیف یکی از کشورهای مهم جهان به لحاظ جایگاه تاریخی، فرهنگی و سایر جاذبه‌های گردشگری قرار گرفته است [۲]. با اندک توجه به میراث فرهنگی بشر در سراسر جهان می‌توان دریافت که اقوام بزرگ و پرآوازه تاریخ، شهرها و آثاری بزرگ از خویش به یادگار گذاشته‌اند. در این میان بافت‌های تاریخی یکی از ارزشمندترین و گران‌بهارترین آثار فرهنگی در شهرها محسوب گشته که گواهی بر تمدن‌هایی باشکوه و افتخارآمیز می‌باشند [۳].